

การพัฒนา “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์

Development of ‘Self-learning Package: Basic Knowledge of Mental Health and Psychiatric Nursing’ for Nursing Students

ศศิวิมล บูรณะเรข¹ สุธานันท์ กัลละ¹ มालินี อยู่ใจเย็น¹ จารุวรรณ ก้านศรี²

Sasiwim Booranarak¹ Suthanan Kunlaka¹ Malinee Yeujaiyen¹ Jaruwan Kansri²

¹วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ ²วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท

Boromarajonani College of Nursing, Bangkok¹ Boromarojanani College of Nursing, Chainat²

Corresponding author: Sasiwim Booranarak; E-mail: sasiwimon.b@bcn.ac.th

Received: 6 January 2019 Revised: 24 August 2019 Accepted: 6 January 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) เพื่อสร้างและพัฒนา “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ โดยพัฒนาชุดการเรียนรู้ตาม ADDIE Model กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ ผ่านการเรียนรู้รายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางจิต ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ จำนวน 32 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” 3) แบบประเมินผลสัมฤทธิ์จากการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองฯ และแบบประเมินความคิดเห็นต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และใช้สถิติทดสอบที (dependent t-test) ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิภาพของ “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ เป็นไปตามเกณฑ์ เท่ากับ 80.00/88.442) ผลสัมฤทธิ์จากการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หลังใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองฯ มากกว่าก่อนใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=1.28, p<.001$) และ 3) ความคิดเห็นที่มีต่อ การใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.50, SD=.64$) การวิจัยสรุปได้ว่าชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการนำไปใช้ในการทบทวนความรู้ด้วยตนเอง

คำสำคัญ: ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง; สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Development of “Self-learning Package: Basic Knowledge of Mental Health and Psychiatric Nursing” for Nursing Students

Sasiwim Booranarak¹ Suthanan Kunlaka¹ Malinee Yeujaiyen¹ Jaruwan Kansri²

Boromarajonani College of Nursing, Bangkok¹ Boromarojanani College of Nursing, Chainat²

Corresponding author: Sasiwim Booranarak; E-mail: sasiwimon.b@ben.ac.th

Received: 6 January 2019 Revised: 24 August 2019 Accepted: 6 January 2020

Abstract

This research and development study aimed to develop and examine the effectiveness of the “Self-learning package: Basic knowledge of Mental Health and Psychiatric Nursing” for nursing students. The self-learning package was developed according to ADDIE Model. Participants consisted of a random sample of 32 nursing students who passed the nursing course entitled Persons with mental health problems, both theoretical and practical components. The research instruments included: 1) Assessment of the situation and educational media needs, 2) Self-learning package: Basic knowledge of Mental Health and Psychiatric Nursing, 3) Learning achievement test and a questionnaire of satisfaction of students towards the use of the self-learning package. Data were analyzed using descriptive statistics and dependent t-tests. The results of this study revealed that the efficiency of “Self-learning package: Basic knowledge of Mental Health and Psychiatric Nursing” for nursing students was at 80.00/88.44, which was close to the set criteria (80/80). The post-test of the achievement test of the self-learning package was statistically significant higher than the pre-test ($t=1.28$, $p<.001$). A high level of satisfaction towards the self-learning package (Mean=4.50, SD=.64) was reported. The findings indicate that the “Self-learning package: Basic knowledge of Mental Health and Psychiatric Nursing” for nursing students is effective for self-review.

Keywords: self-learning package; mental health and psychiatric nursing; learning achievements

ความเป็นมาและความสำคัญ

นักศึกษาพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสภาการพยาบาลจะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ได้นั้นต้องมีการสอบประเมินความรู้ทั้งหมด 8 รายวิชาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ได้แก่ 1) การพยาบาลมารดาและทารก 2) การผดุงครรภ์ 3) การพยาบาลเด็กและวัยรุ่น 4) การพยาบาลผู้ใหญ่ 5) การพยาบาลผู้สูงอายุ 6) การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ 7) การพยาบาลอนามัยชุมชน และ 8) กฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และกำหนดเกณฑ์การสอบผ่านแต่ละรายวิชา ต้องได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60¹ และจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่สอบผ่านยังเป็นเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาที่ถูกประเมินโดยสภาการพยาบาล ซึ่งเกณฑ์สำคัญในการรับรองสถาบันการศึกษาโดยแต่ละสถาบันต้องมีผลการสอบขึ้นทะเบียนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ภายในระยะเวลา 3 ปี ดังนั้นจึงเป็นความรับผิดชอบของสถาบันการศึกษาที่จะพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาให้สามารถผ่านการสอบประเมินความรู้ เพื่อขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ เพื่อแสดงถึงการมีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา

การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์เป็นวิชาทางการพยาบาลที่มุ่งศึกษาแนวคิด หลักการ การพยาบาลแบบองค์รวมบนพื้นฐานทฤษฎีการดูแลด้วยความเอื้ออาทรแก่บุคคลทุกช่วงวัย ที่มีภาวะเสี่ยง และมีปัญหาทางจิต โดยใช้กระบวนการพยาบาลในการบำบัดรักษา การฟื้นฟูสภาพ โดยคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ หลักจริยธรรม และหลักสิทธิมนุษยชน เลือกใช้ทรัพยากร เทคโนโลยี ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นมุ่งเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลในการดูแลตนเอง² จากการประเมินการจัดการเรียนการสอนรายวิชาที่ผ่านมา ผู้เรียนประเมินว่าเนื้อหาที่มีความเป็นนามธรรมในบางเนื้อหานักศึกษาไม่สามารถเข้าถึงได้ ระยะเวลาที่เรียนในแต่ละหัวข้อค่อนข้างน้อย³ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษากระบวนการทบทวนความรู้ในการสอบประมวลความรู้และสอบขึ้นทะเบียนใบประกอบวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคืออยากให้อาจารย์จัดทำสื่อ หรือสรุปเนื้อหาสำคัญของรายวิชา แบบฝึกหัดให้ฝึกทำมากขึ้น⁴ การสรุปและนำไปใช้จัดว่าเป็นส่วนสำคัญในขั้นตอนสุดท้าย ที่บทเรียนจะต้องสรุปโน้มน้าของเนื้อหาเฉพาะประเด็นสำคัญ ๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทบทวนความรู้ของตนเองหลังจากศึกษาเนื้อหาผ่านมาแล้ว ในขณะเดียวกันบทเรียนต้องชี้แนะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องหรือให้ข้อมูลอ้างอิงเพิ่มเติม เพื่อแนะแนวทางให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อไปในบทเรียนถัดไป หรือนำไปประยุกต์ใช้กับงานอื่นต่อไป⁵ จากแนวคิดการสรุปเนื้อหาความรู้เป็นสื่อที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ พบว่าสื่อการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ทบทวนให้เข้าใจนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน อีกทั้งยังสามารถออกแบบให้มีการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนและให้ข้อมูลย้อนกลับ จะทำให้ผู้เรียนสามารถทราบผลการเรียนรู้ของตนเองได้ทันที เป็นการเสริมแรงทำให้เกิดความกระตือรือร้นของผู้เรียน

ผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามรูปแบบการสอน ADDIE Model ตามแนวคิดของ เควิน ครูส (Kevin Kruse)⁶ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้และการประเมินผล เพื่อให้ได้สื่อที่มีประสิทธิภาพตามกระบวนการดังกล่าว และช่วยเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีลักษณะชุดการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์มีลัดมีเดีย ปฏิสัมพันธ์ ที่มีคุณลักษณะเด่นของลักษณะสื่อแบบสื่อประสม⁷ ประกอบด้วยเนื้อหา รูปภาพ เสียงประกอบ และภาพเคลื่อนไหว เสียงและแอนิเมชัน มีแบบฝึกหัดเพิ่มความเข้าใจ มาประกอบกันบนโครงสร้างของสื่อมัลติมีเดีย บูรณาการเข้าด้วยกันเป็นชุดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เกิดกระบวนการเรียนรู้และความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงบทเรียนได้อย่างสะดวก เกิดการเข้าใจเนื้อหาเพิ่มขึ้น สามารถทบทวนได้หลายรอบด้วยตนเอง ไม่จำกัดสถานที่ รู้สึกสนุกและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น⁸

ดังนั้นการวิจัยและพัฒนาสื่อ “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” ให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนใช้

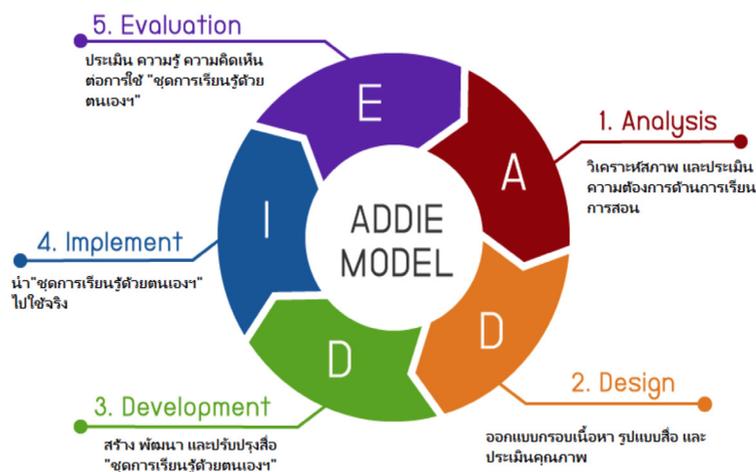
เป็นสื่อทบทวนความรู้ด้วยตนเอง ศึกษาได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ เนื่องจากในชั้นปีที่ 4 ไม่มีเรียนรายวิชาและหัวข้อนี้แล้ว และเป็นรายวิชาหนึ่งที่ถูกกำหนดให้นักศึกษาต้องสอบผ่านในการสอบชั้นทะเบียนอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ การพัฒนา “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิต และการพยาบาลจิตเวช” สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของ “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์จากการใช้ “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อ การใช้ “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการพัฒนารูปแบบการสอน ADDIE Model ตามแนวคิดของ เควิน ครูส (Kevin Kruse)⁶ มีลำดับการพัฒนา 5 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ (Analysis) การออกแบบ (Design) การพัฒนา (Development) การนำไปใช้ (Implement) และการประเมินผล (Evaluation) ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว (one group pretest-posttest design) มีขั้นตอนดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ (analysis) การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร จำนวน 600 คน โดยใช้แบบสอบถาม

สภาพปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ลักษณะเป็นแบบสอบถามออนไลน์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการด้านสื่อการเรียนการสอน

2) การออกแบบ (design) เป็นการออกแบบเนื้อหา รูปแบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล รวมถึงการออกแบบกราฟิก/ข้อความ/ภาพ/ภาพเคลื่อนไหว/เสียง ที่จะใช้ในผลิต “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง”

3) การพัฒนา (development) เป็นการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์และออกแบบแล้วไปสู่การผลิต “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง” และทำการทดสอบการใช้งานเบื้องต้น (try out) ทั้งรายบุคคล รายกลุ่ม และภาคสนาม เพื่อประเมินผลในขั้นต้น จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม

4) การนำไปใช้ (implementation) เป็นการนำ “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง” ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพ และประเมินประสิทธิผล และความคิดเห็นต่อการใช้ “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง”

5) การประเมินผล (evaluation) เป็นการประเมินผล “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง” เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้สามารถย้อนกลับไปยังขั้นตอนที่ผ่านมา เพื่อพัฒนา “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง” ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรวิจัยเป็นนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่ผ่านการเรียนรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางจิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร จำนวน 86 ราย

กลุ่มตัวอย่างวิจัยเป็นนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร ผ่านการเรียนรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางจิต จำนวน 32 ราย โดยการจับฉลากตามกลุ่มนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติงาน (cluster random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขั้นการวิเคราะห์ (analysis) คือ แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่พัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาข้อความโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ลักษณะแบบสอบถาม มีทั้งคำถามให้เลือกตอบและคำถามปลายเปิด มีข้อความที่ถามความคิดเห็นในภาพรวมของวิทยาลัยและรายวิชา จำนวน 28 ข้อ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 ส่วนประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน ปัญหาการเรียนการสอน ความต้องการในการใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล ปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อการเรียนรู้แยกตามรายวิชา

2. ขั้นการออกแบบและการพัฒนา (design & development) คือ แบบประเมินคุณภาพชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง “ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” 1) ด้านเนื้อหา ประกอบด้วย ส่วนประกอบโดยทั่วไป, เนื้อหา, แบบฝึกหัด ด้านละ 5 ข้อ รวม 15 ข้อ 2) ด้านสื่อ ได้แก่ ด้านส่วนประกอบโดยทั่วไป, รูปแบบการนำเสนอ, เสียงและภาษา, ตัวอักษร, มัลติมีเดียและปฏิสัมพันธ์ ด้านละ 5 ข้อ รวม 25 ข้อ แบบประเมินทั้งสอง เป็นแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อและด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence; IOC) ของรายการการประเมิน มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 นำแบบประเมินที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ โดยผู้วิจัยกำหนดให้คะแนนเกณฑ์การประเมินคุณภาพสื่อวัดทัศนอยู่ระดับดีขึ้นไป

3. ขั้นการนำไปใช้ (implementation) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” มีกระบวนการพัฒนารูปแบบตาม ADDIE Model⁶ ในประเด็น “หลักการพื้นฐาน ลักษณะและขอบเขตของงานการพยาบาล สุขภาพจิตและจิตเวช บทบาทของพยาบาลด้านสุขภาพจิตและจิตเวช” ซึ่งมีเนื้อหาแบบสรุป ตัวอย่างข้อสอบพร้อมเฉลย ประเด็นข้อละ 1-2 โดยอิงตาม Blueprint ของสภาการพยาบาล และมีแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน 10 ข้อ ที่สามารถทำได้เอง และทราบผลคะแนนของตนเอง เป็นไฟล์ PowerPoint แบบ

interactives รูปภาพ ข้อความ ร่วมกับเสียงในการติวเนื้อหา สามารถเรียนแบบ offline ได้ ซึ่งบันทึกไว้ในอุปกรณ์จัดเก็บข้อมูลชนิดยูเอสบีแฟลชไดรฟ์ (USB Flash Drive)

4. การประเมินผล (evaluation) คือ 1) แบบประเมินผลสัมฤทธิ์จากการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองฯ โดยแบบทดสอบความรู้ก่อน และหลังเรียน เป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก สามารถเลือกได้เพียง 1 ตัวเลือก ชุดละ 10 ข้อ ซึ่งผ่านการวิพากษ์ข้อสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 ท่าน และปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนการทดลองใช้จริง มีค่า IOC เท่ากับ .67-1.00 หาความเชื่อมั่นของชุดแบบทดสอบ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .64 และ .63 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นระดับปานกลาง 2) แบบประเมินความคิดเห็นต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองฯ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อ จำนวน 3 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 หาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha ecoefficiency) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88 3) แนวคำถามในการสนทนาแบบกลุ่ม ตามแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อชุดการเรียนรู้ฯ 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบ ด้านส่วนประกอบ และด้านการนำไปใช้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล ตามระยะของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ (analysis) การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ สํารวจความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 1-4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ จำนวน 600 คน

ระยะที่ 2 และ 3 การออกแบบและการพัฒนา (design & development) ชุดการเรียนรู้ฯ ผู้วิจัยออกแบบพัฒนาสื่อ “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” โดยประเมินความถูกต้องและคุณภาพของชุดการเรียนรู้ฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อและด้านเนื้อหา 3 ท่าน และการหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองฯ โดยให้นักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองฯ และนำผลการประเมินมาปรับปรุงเพื่อให้มีความสมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้จริง ทั้งรายบุคคล 3 คน รายกลุ่ม 8 คน และกลุ่มทดลอง 30 คน โดยใช้สูตร $E1/E2$ ตั้งเกณฑ์ที่ 80/80

ระยะที่ 4 การนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองฯ ไปใช้ (implementation) โดยทำการวิจัยกึ่งทดลอง กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน โดยชี้แจงและอธิบายขั้นตอนการเรียนรู้ผ่านชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองฯ ระยะเวลาการศึกษาด้วยตนเอง และให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียน จากนั้น นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองฯ ให้กับกลุ่มตัวอย่าง ในรูปแบบไฟล์ต้นฉบับบันทึกไว้ในอุปกรณ์จัดเก็บข้อมูลชนิดยูเอสบีแฟลชไดรฟ์ (USB Flash Drive) โดยให้กลุ่มตัวอย่าง นำไปเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างอิสระในการเลือก เวลา สถานที่ หลังเสร็จสิ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ระยะที่ 5 การประเมินผล (evaluation) นัดหมายวัน เวลากลุ่มตัวอย่าง ทำแบบทดสอบหลังเรียน และประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองฯ หลังเสร็จสิ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองฯ และนำข้อมูลมาประมวลผล

การพิทักษ์สิทธิผู้ร่วมวิจัย

โครงการวิจัยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของของวิทยาลัย พยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ เลขที่ EC-07/2560 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวิธีดำเนินการวิจัย วัตถุประสงค์ และรายละเอียดการวิจัย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาที่เข้าร่วมการวิจัยมีสิทธิยกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อนักศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ผลการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการด้านสื่อการเรียนการสอนในรายวิชา การพยาบาล สุขภาพจิตและจิตเวช โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) วิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง “ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” กำหนดเกณฑ์ไม่ต่ำกว่า 80/80 โดยใช้สูตร E1/E2
- 3) วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์จากการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง “ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” โดยเปรียบเทียบความรู้อีกก่อนและหลังเรียน ด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที่แบบ dependent t-test
- 4) วิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง “ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” ด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม (focus group) ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาและความต้องการ การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง “ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์

ผลการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อการเรียนด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2559 จำนวน 600 คน โดยใช้แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อการเรียนด้วยตนเองออนไลน์ มีผู้ตอบแบบสอบถาม 507 คน คิดเป็นร้อยละ 84.50 ช่วงเวลาที่ใช้อินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 21.01-24.00 น. ร้อยละ 61.74 แหล่งเชื่อมต่อการใช้บริการอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่เชื่อมจากโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 96.45 ด้านอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน ส่วนใหญ่ใช้เป็นโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 100 รองลงมา คือ คอมพิวเตอร์โน้ตบุค ร้อยละ 73.57

ด้านปัญหาการเรียนการสอน พบว่า สไลด์ประกอบการสอนเข้าใจยาก ร้อยละ 26.23 รองลงมา คือ มีหุ่นจำลองในห้องฝึกปฏิบัติการไม่เพียงพอ ร้อยละ 25.64 และไม่มีสื่อเสริมให้เรียนรู้ด้วยตนเองนอกเวลา ร้อยละ 16.77

โดยความต้องการในการใช้สื่อการเรียนด้วยตนเอง พบว่า ต้องการสื่อเป็นมัลติมีเดียภาพเคลื่อนไหว ร้อยละ 70.02 เอกสารสิ่งพิมพ์ ร้อยละ 61.54 และวีดิทัศน์ ร้อยละ 52.27, ลักษณะการใช้สื่อที่ต้องการ คือ ดาวน์โหลดสื่อมาเก็บเพื่อเรียนรู้เอง ร้อยละ 64.10 อ่านจากเอกสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ ร้อยละ 62.92 และเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตตลอดเวลาด้วยมือถือ ร้อยละ 55.23, โดยสถานที่ที่สะดวกใช้สื่อ คือ หอพัก ร้อยละ 94.67 ห้องเรียน ร้อยละ 76.53 และบ้าน ร้อยละ 50.69, นักศึกษาคิดว่าประโยชน์จากการมีสื่อเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ ทบทวนความรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 89.35 ประกอบการเรียนการสอน ร้อยละ 78.30 และเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติ ร้อยละ 77.91

ผลการสอบถามปัญหาและความต้องการใช้สื่อ รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ในนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 พบว่า เนื้อหาเป็นนามธรรม เข้าใจยาก ร้อยละ 90.14 และเนื้อหามีจำนวนมาก ร้อยละ 71.79, ความต้องการสื่อการเรียนรู้อื่นๆ หลักการพื้นฐานของการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ร้อยละ 70.39 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ร้อยละ 65.24 และ แนวคิดการบำบัดรักษาทางจิตเวช ร้อยละ 60.09, โดยรูปแบบที่ต้องการ คือ สื่อแบบตัวข้อสอบ พร้อมเฉลย ร้อยละ 72.96 สื่อบรรยายเนื้อหาหลัก ร้อยละ 62.23 และสื่อแบบตัวเนื้อหา ร้อยละ 39.48

2. ประสิทธิภาพของ ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง “ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์

ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา เรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง “ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาล

จิตเวช” สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทั้งด้านส่วนประกอบโดยทั่วไปของชุดการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา และการนำเสนอ และด้านแบบฝึกหัด คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.33-5.00$)

ผลการประเมินคุณภาพด้านสื่อ เรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง “ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า คุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.61$, $SD=.25$) เมื่อวิเคราะห์รายด้านประกอบด้วย ส่วนประกอบโดยทั่วไปของทั่วไปของชุดการเรียนรู้ พบว่า มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.67$, $SD=.34$) ด้านรูปแบบการนำเสนอ พบว่า มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.47$, $SD=.19$) ด้านเสียงและภาษา พบว่า มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.67$, $SD=.0$) ด้านตัวอักษร (Text) พบว่า มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.60$, $SD=.28$) ด้านมัลติมีเดียและปฏิสัมพันธ์พบว่า มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.67$, $SD=.34$)

ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง “ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” ในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ โดยใช้สูตร E1/E2 มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง “ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช”

ขั้นการหาประสิทธิภาพ	ค่า E1/E2	ความคิดเห็น
รายบุคคล (3)	53.75/55.00	เสียงพูดเบาว่าเสียงดนตรี มีคำผิด การลำดับข้อเร็วเกินไป ควรทำแบบให้ผู้เรียนคลิกหน้าถัดไปเมื่อพร้อม
รายกลุ่ม (8)	62.35/65.88	เสียงชัดเจนดี ควรมีการกำหนดเวลาทำแบบทดสอบ ขยายตัวหนังสือเพิ่มขอบที่ผู้เรียนกำหนดการเปิดเนื้อหาหน้าถัดไปได้ด้วยตนเอง
ทดลอง (30)	80.00/88.44	ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าชุดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ นำไปใช้ได้ สามารถนำมาทบทวนได้ตลอด

3. ผลสัมฤทธิ์จากการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง “ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้หลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X}=8.84$, $SD=2.20$) เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X}=5.06$, $SD=2.51$) เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้หลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ก่อนและหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองพบว่า คะแนนความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=1.28$, $p<.001$)

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์จากการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง “ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” โดยเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังเรียน (N=32)

ระยะ	$\bar{X}$	SD	Df	t-test
ก่อนการทดลอง	5.06	2.51	31	1.28*
หลังการทดลอง	8.84	2.20		

* $p < .001$

4. ความคิดเห็นที่มีต่อ การใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง “ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์

ผลการศึกษาหลังจากกลุ่มตัวอย่างได้นำชุดการเรียนรู้ไปใช้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินความคิดเห็นที่มี

ต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ให้กลุ่มตัวอย่างทำการประเมิน เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นหรือความรู้สึก ที่มีต่อชุดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.50$, $SD=.64$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นที่มีต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง “ความรู้พื้นฐานสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ (N=32)

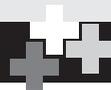
ความคิดเห็น	$\bar{X}$	SD	ระดับ
รูปแบบบทเรียนน่าสนใจ	4.65	.49	มากที่สุด
การออกแบบเหมาะสมกับเนื้อหา	4.30	.64	มาก
อักษร สี พื้นหลัง ภาพประกอบมีความเหมาะสม	4.40	.68	มาก
เสียงบรรยาย และดนตรีประกอบมีความเหมาะสม	4.45	.69	มาก
การใช้ภาษา คำอธิบายเนื้อหาชัดเจน	4.50	.60	มากที่สุด
การเรียงลำดับเนื้อหาที่มีความเหมาะสม	4.60	.50	มากที่สุด
แบบทดสอบมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	4.60	.57	มากที่สุด
ความสะดวกในการควบคุมบทเรียน	4.55	.51	มากที่สุด
สามารถเรียนรู้ได้ช้าเร็วตามความต้องการ	4.65	.82	มากที่สุด
ความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้	4.30	.86	มาก
ภาพรวม	4.50	.64	มากที่สุด

จากการสนทนากลุ่มกับนักศึกษาเพียงบางส่วน วิเคราะห์เนื้อหาตามด้านต่าง ๆ คือ ด้านเนื้อหา รูปแบบของสื่อ และการนำไปใช้ นักศึกษาได้ให้ข้อมูลดังนี้ ด้านเนื้อหาที่มีความชัดเจน เข้าใจง่าย เรียงลำดับเนื้อหาได้เป็นขั้นตอน ด้านรูปแบบของสื่อมีความน่าสนใจ ระยะเวลาเหมาะสมไม่นานเกินไป สะดวกในการพกพาและใช้ศึกษาด้วยตนเอง และด้านการนำไปใช้ มีประโยชน์มากในการทบทวนความรู้ สามารถเลือกเวลาและสถานที่ได้เอง ไม่จำกัดจำนวนครั้ง อีกทั้งยังสามารถใช้ในการเตรียมตัวก่อนสอบในสภากาพยาบาลได้ เนื่องจากในชั้นปีที่ 4 ไม่มีเรียนรายวิชาและหัวข้อนี้แล้ว

สรุปและอภิปรายผล

1. สภาพปัญหาและความต้องการการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ผลการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อการเรียนด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 600 คน พบว่าส่วนใหญ่มีความต้องการในการใช้สื่อการเรียนด้วยตนเอง ที่มีลักษณะ เป็นมัลติมีเดียภาพเคลื่อนไหว สามารถดาวน์โหลดสื่อมาเก็บเพื่อเรียนรู้เอง โดยนักศึกษาคิดว่าประโยชน์จากการมีสื่อเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ ทบทวนความรู้ด้วยตนเอง ประกอบการเรียนการสอน และเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติ ซึ่งความต้องการในการใช้สื่อการเรียนด้วยตนเองของนักศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะผู้เรียนในในศตวรรษที่ 21 ที่มีการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ความสนใจของผู้เรียนจึงเน้นตนเองเป็นสำคัญและการศึกษาดูด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจะมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ประกอบกับในปัจจุบันความรู้ในเชิงหลักการ ทฤษฎีสามารถแสวงหาจากแหล่งต่างๆ ได้มากมายและสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ได้ทุกเวลาตามความต้องการ การออกแบบบทเรียนและการสร้างสื่อทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน จะมีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

สื่อมัลติมีเดียเป็นสื่อการสอนที่ให้โอกาสผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพ ตามความต้องการและสะดวกของตนเอง รวมถึงส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังช่วยสนับสนุนผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ในสถานที่ต่าง ๆ นอกเหนือจากห้องเรียน ภายใต้สภาพแวดล้อมอื่น ๆ ตามเวลาที่ต้องการ¹⁰ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเอื้อต่อการเรียนรู้และน่าสนใจ จะทำให้ผู้เรียนมีความต้องการเรียนมากขึ้น ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีการพัฒนาความคิด รวบรวมแสวงหาข้อมูล ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วิเคราะห์และตัดสินใจที่รอบคอบและถูกต้อง¹¹ จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ยุคใหม่ที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทมากขึ้น การปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษา โดยใช้สนับสนุนกิจกรรมการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนที่สูงขึ้น หากผู้สอนประยุกต์ใช้สื่อได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาที่ต้องการสอน และความต้องการของผู้เรียน ก็จะช่วยทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจบทเรียนมากขึ้นตามไปด้วย

ส่วนปัญหาและความต้องการใช้สื่อ ราชวิทยาลัยพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ในนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 พบว่าเนื้อหาเป็นนามธรรม เข้าใจยาก เนื้อหามีจำนวนมาก ส่วนความต้องการสื่อการเรียนรู้ เรื่อง หลักการพื้นฐานของการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช และ แนวคิดการบำบัดรักษาทางจิตเวช ตามลำดับ โดยรูปแบบที่ต้องการ คือ สื่อแบบตัวข้อสอบ พร้อมเฉลย สื่อบรรยายเนื้อหาหลัก และสื่อแบบตัวเนื้อหา สอดคล้องกับการศึกษาของ กัญญวิธิตา ศรีภา¹² การพยาบาลผู้ป่วยจิตเวชจึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ซับซ้อน ยุ่งยาก ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ประสบการณ์ และการให้เวลาที่ยาวนานเพื่อการเรียนรู้ และเป็นความยากลำบากของนักศึกษาพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยจิตเวช และวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช มีเนื้อหาเป็นนามธรรม ยากต่อการเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่เอื้อต่อ การเรียนรู้ ยิ่งทำให้นักศึกษาพยาบาลขาดความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน¹³⁻¹⁴ สอดคล้องกับที่นักศึกษาประเมินว่า ราชวิทยาลัยมีความเป็นนามธรรมบางประเด็นเป็นเรื่องปกปิด อธิบายได้ค่อนข้างยาก ประกอบกับนักศึกษามีความรู้สึกรู้สึกต่อผู้ป่วยจิตเวชว่าเป็นผู้ป่วยที่ยากต่อการเข้าไปพูดคุยด้วยหรือให้การดูแลการเรียนการสอน โดยการบรรยายเพียงอย่างเดียวทำให้นักศึกษาไม่เข้าใจในปรากฏการณ์ความเจ็บป่วยทางจิตเวช⁵

2. ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากผลการประเมินคุณภาพชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง “ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ในกลุ่มตัวอย่าง พบว่า โดยรวมความคิดเห็นด้านเนื้อหา และคุณภาพสื่อ อยู่ในระดับดีมากทั้งสองด้าน ($\bar{X}=4.33-5.00$) และ ($\bar{X}=4.61, SD=.25$) และประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง E1/E2 มีค่าเท่ากับ 80.00/88.44 ของผู้เรียนซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ E1/E2 ไม่ต่ำกว่า 80/80 ตามหลักวิชาการประสิทธิภาพของสื่อหรือชุดการสอน E1 เป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ และ E2 คือประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ซึ่งการทดสอบประสิทธิภาพ เป็นการนำชุดการสอนไปทดสอบด้วยกระบวนการสองขั้นตอน คือ การทดสอบประสิทธิภาพใช้เบื้องต้น และทดสอบประสิทธิภาพสอนจริง เพื่อหาคุณภาพของสื่อตามขั้นตอนที่กำหนดใน 3 ประเด็น คือ ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น การช่วยให้ผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนและทำแบบประเมินดีขึ้น และการทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะผลิต ออกมาเผยแพร่¹⁵ อธิบายได้ว่า กระบวนการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนี้ ที่ได้พัฒนาตามกระบวนการการออกแบบและพัฒนาสื่อรูปแบบ ADDIE Model⁶ ที่มีขั้นตอนการพัฒนาชัดเจน เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน การออกแบบพัฒนา ทดลองใช้และปรับปรุง ทำให้ได้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่มีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของผู้เรียน⁶ ทำให้เนื้อหามีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีค่านิ่งถึงคุณภาพทั้งด้านเนื้อหาและด้านสื่อ โดยมีการหาประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง¹⁶ เพื่อตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญตามหลักการพัฒนาคือการเรียนการสอน

สอดคล้องกับการศึกษาของทองปาน บุญกุล และจรัสรัตน์ อินวัฒน์¹⁷ ได้ศึกษาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมในภาควิชา กายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยาต่อความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ที่มีกระบวนการพัฒนาสื่ออย่างเป็นระบบตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการผลิตสื่อวีดิทัศน์ ขั้นตอนการผลิตสื่อ และขั้นตอนการประเมิน และมีการปรับปรุง

แก้ไข จนกระทั่งสื่อมีคุณภาพ เกินเกณฑ์ที่กำหนด E1/E2 เท่ากับ 85.00/83.00

3. ผลสัมฤทธิ์จากการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง “ความรู้พื้นฐาน สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช” สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์

เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X}=5.06$, $SD=2.51$) เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้หลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ก่อนและหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า คะแนนความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=1.28$, $p < .001$) อธิบายได้ว่าใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนี้ มีเนื้อหาตรงกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ซึ่งสื่อมีการเรียงลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอนการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ชัดเจน เข้าใจง่าย ผู้เรียนสามารถใช้บทวนเนื้อหาด้วยตนเองได้ตามต้องการ เป็นการเรียนรู้ที่อิสระ เมื่อนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอน จึงช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจและจดจำเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น และการพัฒนาสื่อตามกระบวนการพัฒนารูปแบบการสอน ADDIE Mode¹⁶ ซึ่งมีการวิเคราะห์ความต้องการ การออกแบบที่มีการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และประเมินคุณภาพสื่อโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ และพัฒนาโดยผ่านขั้นตอนการหาประสิทธิภาพตามขั้นตอนย่อย ทั้งแบบรายบุคคล และรายกลุ่ม และปรับปรุงแก้ไขในทุก ๆ ขั้นตอนได้สื่อที่สมบูรณ์และเหมาะสม ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ส่งผลให้ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ Naglaa Fathy Mahmoud¹⁸ ที่พบว่าผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มุ่งหวังของกลุ่มที่ใช้การเรียนรู้ด้วยตนเองดีกว่ากลุ่มที่เรียนรู้อยู่ด้วยการบรรยาย และการศึกษาของ นงคาร รางแดง และคณะ¹⁹ เรื่องการพัฒนาบทเรียนอีเลิร์นนิ่งแบบปฏิสัมพันธ์เพื่อใช้ในการเรียนเรื่องการตรวจสภาพจิต พบว่าผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .001$) โดยสะท้อนว่าการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (interactive) กับบทเรียน เป็นการสื่อสารสองทาง สร้างแรงจูงใจและเร้าความสนใจของผู้ใช้จากสื่อที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สนับสนุนการเรียนรู้รายบุคคล (individual learning)

4. ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ผลการประเมินนักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, $SD=.64$) เมื่อจำแนกเป็นข้อ พบว่า มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด คือ รูปแบบบทเรียนนำเสนอ ($\bar{X} = 4.65$, $SD=.49$) สามารถเรียนรู้ได้เร็วตามความต้องการ ($\bar{X} = 4.65$, $SD=.82$) อธิบายได้ว่าในกระบวนการผลิตสื่อ ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ได้มีการวิเคราะห์ความต้องการ มีการออกแบบโดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิทั้งด้านเนื้อหาและด้านสื่อ มีส่วนทำให้รูปแบบบทเรียนนำเสนอ ขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของสื่อตามขั้นตอนย่อย ได้นำทุกข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขสื่อจนมีความเหมาะสม เช่น “ควรทำแบบให้ผู้เรียนคลิกหน้าถัดไปเมื่อพร้อม” เมื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาสื่อ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เร็วตามความต้องการ ให้สื่อวิถีทัศน์ที่มีรูปแบบที่เหมาะสม การลำดับเนื้อหาชัดเจน ภาพ ภาษา และเสียงมีความเหมาะสมสวยงามนำเสนอ ตัวอักษรและสีชัดเจน ส่งผลให้รูปแบบบทเรียนนำเสนอ

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกใช้วัน เวลา สถานที่ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้สามารถเรียนรู้ได้เร็วตามความต้องการ สัมพันธ์กับแนวคิดของบลูม²⁰ ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ต้องการย่อมกระทำกิจกรรมนั้นด้วยความกระตือรือร้น ส่งผลให้เกิดความมั่นใจ อันก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็ว และประสบความสำเร็จสูง ทำให้เกิดความพึงพอใจในตนเองได้ในที่สุด

สอดคล้องกับการศึกษาของปาน บุญกุล จรรย์รัตน์ อินวัฒน์¹⁷ ได้ศึกษาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมในภาควิชา กายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยาต่อความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ พบว่าความพึงพอใจตามแบบวัดความพึงพอใจ การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=89$, $SD=.30$) เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดกิจกรรม ที่ออกแบบให้น่าสนใจโดยลักษณะของชุดกิจกรรม มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ผ่านการฝึกหัดที่เป็นระบบและขั้นตอน

เมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้ผู้วิจัยมีความมั่นใจอย่างยิ่งว่าใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนใน

ด้านการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

สถาบันการศึกษาควรมีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาสื่อการสอนที่ทันสมัย เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนให้มากขึ้น และสอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียนในปัจจุบัน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ได้ยิ่งขึ้น และสามารถใช้เป็นสื่อในการทบทวนความรู้ได้ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการใช้ชุดการเรียนรู้ ในการเสริมความรู้ในเนื้อหาอื่น ๆ ด้วย
2. ควรมีการศึกษามูลการใช้ชุดการเรียนรู้ฯ กับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ทักษะคิดต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง แรงจูงใจในการเรียนรู้ หรือความคงทนในการเรียนรู้

References

1. Thailand Nursing and Midwifery Council. Regulations of the nursing council on examination of knowledge for the nursing comprehensive and licensing exam, midwife, or midwife and nurse professional. [internet].2000. [cited 27 July 2019] Available: http://www.tnc.or.th/files/2010/09/act_of_parliament-277/_98954.pdf; 27 July 2019. (in Thai)
2. Praboromarajchanok Institute. Courses bachelor of nursing program 2009 issue updated 2018. Bangkok: Boromarajanani College of Nursing, Bangkok; 2018. (in Thai)
3. Boromarajanani College of Nursing, Bangkok. Course evaluation report nursing care of persons with mental problems course, academic year 2016. Bangkok; 2017 (in Thai)
4. Chansawang W, Komjakraphan P, Piriyakoonorn S, Buapech A. Reviewing process and success factors for the nursing comprehensive and licensing exam. Journal of Nursing and Education. 2010; 3(1):55-69. (in Thai)
5. Khamanee T. Teaching science: knowledge for effective learning process measurement. Bangkok: Publisher of Chulalongkorn University; 2012. (in Thai)
6. Kruse K, Keil J. Technology-based training: threat and science of design, development, and delivery. [internet]. 2000. [cited 31 August 2019] Available: <https://www.e-learningguru.com/article/art21.htm>
7. Gagliano ME., (1988). A literature review on the efficacy of video in patient education. Journal of Medical Education. 1988;63(10):789-92.
8. Heinich R, Molenda M, Russell JD. & Smaldino SE. Instructional media and technologies for learning, Washington: Merrill Prentice Hall, 2002.
9. Sarakettrin A, Rongmuang D, Chantra R. Nursing education in the 21st century: competencies and roles of nursing instructors. Journal of The Royal Thai Army Nurses. 2019;20(1),12-20. (in Thai)
10. Mingsirithum K. Creative educational media design. Chulalongkorn university press. Bangkok 2015. (in Thai)
11. Kunaviktikul W. Teaching and learning in the discipline of nursing in the 21st century. Nursing

- Journal. 2015;42(2):153-6. (in Thai)
12. Sripa K. The development of an instructional model based on constructivist theory to enhance thinking abilities of police nursing students in mental health and psychiatric nursing practicum. *Journal of The Police Nurse*. 2015;7(1):15-30. (in Thai)
  13. Kunlaka S, Purivittayatheera K, Pumput P. Attitude of students toward using film as instruction media in the course of nursing care of people with mental health problems. *Ramathibodi Nursing Journal*. 2013;19(1):103-13. (in Thai)
  14. Suttipong P, Suttharangsee W, Kongsuwan V, Mamah P, Chistraksa W. Learning outcomes and teaching learning strategies in mental health and psychiatric nursing course as perceived by the second-year nursing students. *Songklanagarind Journal of Nursing*. 2015;35(2):191-204. (in Thai)
  15. Brahmawong C. Developmental testing of media and instructional package. *Silpakorn Educational Research Journal*. 2013;5(1):7-22. (in Thai)
  16. Tuntavanitch P, Jindasri P. The real meaning of IOC. *Journal of Educational Measurement, Mahasarakham University*. 2018;24(2):3-12. (in Thai)
  17. Boonkusol T, Intawat J. The effects of learning techniques using the activity package for anatomy and physiology subjects to enhance the analytical thinking ability and satisfaction of nursing students. *The Journal of Boromarajonani College of Nursing, Nakhonratchasima*. 2017; 23(1):85-96. (in Thai)
  18. Naglaa Fathy Mahmoud. The effect of self- learning package versus lecture method on students' intended learning outcomes. *World Journal of Nursing Sciences* 2015;1(3):89-99.
  19. Rangsang N, Ubolyaem D. The development of interactive e-learning of mental status examination for the third year nursing students of boramarajonani college of nursing, Saraburi. *Nursing Public Health and Education Journal*. 2018;19(1):169-81. (in Thai)
  20. Pradubwate R. Technology learning management guidelines by using Bloom's taxonomy. *Veridian E-Journal, Silpakorn University* [internet]. 2018 [cited 2019 November 13] Available: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/104735>.